

DR. JOHANNA WESTERDIJK GEËERD OP UTRECHTSE MUUR

Aldert Gutter

aldert@allesoverpaddenstoelen.nl

Gutter, A. 2022. A homage to Dr. Johanna Westerdijk on a wall in Utrecht. *Coolia* 65(4), pp. 231–232.

On September 14, 2022, a wallpainting of Dr. Johanna Westerdijk was unveiled. She was one of the founders of the Netherlands' Mycological Society, and the first director of what is nowadays known as the Westerdijk Institute in Utrecht, The Netherlands.

Op initiatief van Jaqueline Castelijns en Marieke Bemelman om historische vrouwen bekend te maken bij een breder publiek is in Utrecht deze zomer een grote muurschildering op de zijgevel van een gebouw verschenen van Dr. Johanna Westerdijk. Op 14 september j.l. is het werk, waaraan ook de NMV financieel heeft bijgedragen, onder grote belangstelling onthuld.

In 1908 was Johanna Westerdijk naast Johannes Ruys één van de oprichters van de NMV. Zij werd secretaresse in het eerste bestuur en bleef dat vier jaar. Vanuit haar werk aan het Fytopathologisch Laboratorium 'Willie Commelin Scholten', waarvan zij in 1906 op 23-jarige leeftijd als directrice was aangesteld, bracht zij ook haar betrokkenheid met schimmels mee, die vooral gericht was op plantenziekten en op het kweken van schimmels in reïncultuur. In 1910 was Catharina Cool stage komen lopen op het lab waar zij voor het eerst met succes paddenstoelen vanuit sporen wist te reproduceren. Op Westerdijks initiatief schreef Cool een groot artikel 'over de sporenkieming en het kweken van paddenstoelen' dat in 1913 in de 'Mededeelingen van de Nederlandsche Mycologische Vereeniging' verscheen. Dit leidde tot een conflict in het bestuur, omdat Westerdijk dit extra nummer van de 'Mededeelingen' (het vorige nummer was net een maand eerder uitgebracht!) zonder overleg had doen verschijnen en omdat het artikel niet over paddenstoelen in de vrije natuur ging, die naar de mening van Ruys bij voorrang onderwerp in het verenigingstijdschrift behoorden te zijn.

Figuur 1. Muurschildering Johanna Westerdijk aan de Maliesingel (nr. 54) in Utrecht.

Figuur 2. Uit het receptieboek 50 jaar NMV (1958): Gerard Swanenburg de Veye (voorzitter) met Johanna Westerdijk.

Figuur 3. onder: Handtekening van Johanna Westerdijk in het receptieboek 50 jaar NMV (1958).

Van Westerdijk zelf kennen we slechts één artikel dat in een NMV-tijdschrift is gepubliceerd. Het verscheen in 1944 en betrof een overzicht van de stand van kennis rond schimmels (vooral gisten) die op dat moment al industriële betekenis hadden.

In 1913 legde Westerdijk haar bestuurstaak als secretaresse van de vereniging neer, omdat zij vanwege haar drukke werkzaamheden op het lab niet langer nog inzetbaar kon zijn voor de NMV. Eén van die werkzaamheden was het onderhoud en de uitbreiding van de collectie levende schimmels die aan haar zorg was toevertrouwd, en leidde tot de oprichting van het Centraal Bureau voor Schimmelcultures (CBS), thans bekend onder de naam Westerdijk Instituut. Het CBS, dat sinds 1920 in Baarn gevestigd was, kreeg in 1930 door uitbreiding de beschikking over een zaal waarin bijeenkomsten gehouden konden worden. Sindsdien heeft de NMV daar menigmaal gastvrijheid mogen genieten voor het houden van vergaderingen. Hierbij was Westerdijk meestal zelf ook tegenwoordig en soms hield zij demonstraties van bijzondere schimmelcultures of van werk dat in het laboratorium verricht werd. Het Westerdijk Instituut verhuisde in 2000 naar Utrecht, maar nog altijd houdt de NMV haar jaarvergaderingen daar en bovendien is onze verenigingsbibliotheek daar gevestigd.

In oktober 1958 werd Johanna Westerdijk om haar verdiensten voor de vereniging en vooral om haar grote betekenis en verdiensten voor de mycologie in het algemeen tot erelid benoemd.

De muurschildering op Maliesingel 54 in Utrecht is gemaakt door schilderscollectief De Strakke Hand en tot stand gekomen in nauwe samenwerking tussen SPORE en het Westerdijk Fungal Biodiversity Institute.

Literatuur

- Aa, H.A. van der, ongepubliceerd. De eerste jaren, 1908–1920. Archief A. Gutter.
Cool, C. 1913. Over de sporenkieming en het kweken van paddenstoelen. Mededeelingen van de Nederlandsche Mycologische Vereeniging V: 3–23.
Crevel, R. van, 1983. Catharina Cool. Coolia 26: 107–113.
Horsten, J. 2016. Het verleden van onze toekomst. Kroniek van de Koninklijke Nederlandse Plantenziektkundige Vereniging.
Jaarsveld, A. 1962. In Memoriam Professor Dr. Johanna Westerdijk 4 januari 1883 – 15 november 1961. Coolia 9: 3–8.
Nederlandse Mycologische Vereniging, 1908–1947. Notulenboek. Archief NMV.
Nederlandse Mycologische Vereniging, 1958. Receptieboek 50 jaar NMV. Archief NMV.
Westerdijk, J. 1944. Mycologie en industrie. Fungus 15: 25–30.

Internet

- <https://groenegraf.blogspot.com/2014/07/een-villa-vol-schimmels-in-baarn.html>
<https://www.cantonspark.nl/images/Nieuwsbrief/Nieuwsbrief%20juni%202017%20small.pdf>
<https://wi.knaw.nl/page/timeline>